

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2016:13

ARKEOLOGISK UTREDNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Fiberanslutning till Riseberga kloster 1:3

RAÄ 30:1, Riseberga kloster 1:3, Edsbergs socken,
Lekebergs kommun, Närke

Johnny Rönngren

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2016:13

ARKEOLOGISK UTREDNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Fiberanslutning till Riseberga kloster 1:3

RAÄ 30:1, Riseberga kloster 1:3, Edsbergs socken, Lekebergs kommun, Närke

Johnny Rönngren

Lst dnr 431-5272-2015

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2016 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2016:13

Författare Johnny Rönngren

Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse

Omslagsfoto Avbaning av grus inför schaktning av gårdsplanen. Byggnaden till höger är den östra och yngre av de två flygelbyggnaderna i Riseberga gods. Slänten, vänster i bild, har till viss del schaktats ut, vilket förklarar varför ursprunglig marknivå inte påträffades i schaktet. Foto från väster av Johnny Rönngren.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_150001

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	5
Syfte och frågeställningar.....	7
Metod och genomförande.....	7
Resultat	7
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	7
Referenser	9
Tekniska och administrativa uppgifter.....	10
Bilagor	11

Bilaga 1. Schaktlista

Figur 1. Karta över trakten kring Riseberga med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en svart cirkel. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Då markarbete skulle utföras inom fastigheten Riseberga kloster 1:2 genomförde Arkeologgruppen i Örebro AB en arkeologisk utredning i form av schaktningsövervakning. I och med att fiber skulle anslutas till två bostadshus skulle grävarbete behöva utföras inom ett område som befann sig cirka 50 meter nordöst om Edsberg 30:1, Riseberga klosterruin.

Ett schakt om 85x0,5 meter grävdes, med ett djup om 0,4–0,5 meter mellan två bostadshus. Schaktet grävdes i ett område där den naturliga topografin tidigare hade bortschaktats, varför inget av antikvariskt intresse påträffades.

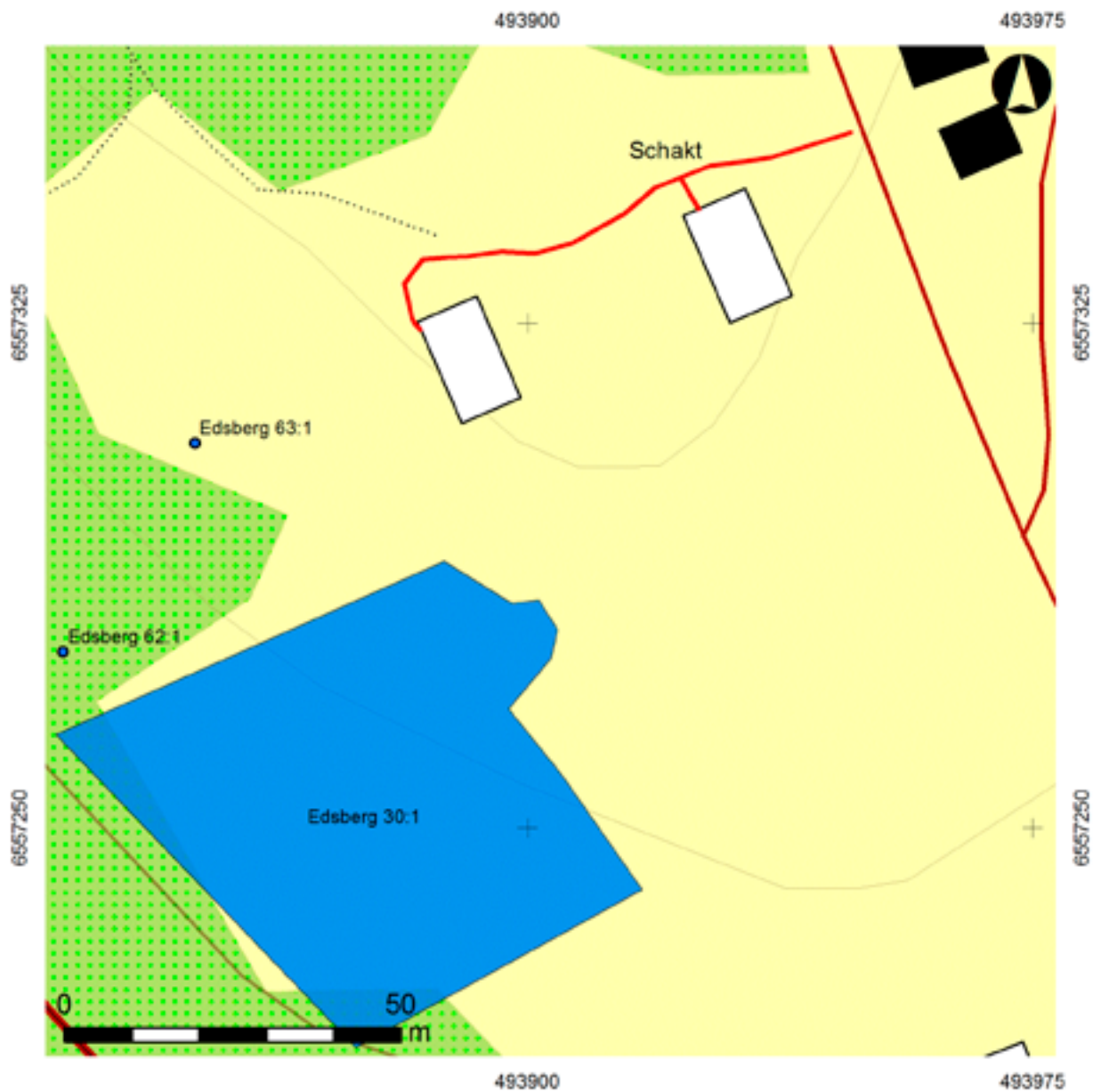
Inledning

I samband med att en fiberkabel skulle anslutas till fastigheten Riseberga kloster 1:3 utfördes en arkeologisk utredning i form av schaktningsövervakning med anledning av det markarbete som skulle genomföras. Markarbetet skulle ske cirka 50 meter nordost om fornlämning Edsberg 30:1 som består av en medeltida klosterruin. Således fanns fog för att anta att arkeologiska lämningar skulle kunna komma att beröras av det aktuella markarbetet som ligger inom klostrets närområde.

Bakgrund och kulturmiljö

På en dominerande höjd finns fornlämning Edsberg 30:1, Riseberga klosterruin, cirka 2 kilometer sydväst om tätorten Fjugesta. Klostret anlades under sent 1100-tal som ett administrativt kloster under Julita och Alvastra kloster. Under medeltiden hade klostret ett stort jord-innehav och ägde gruvor, kvarnar och gårdar i ett flertal landskap. Under 1500-talet drogs klostrets egendomar in till staten och år 1546 brann klostret ned. Då sockenkyrkan i Edsberg byggdes ut under 1650-talet användes byggstenar från klosterruinen (Conradi Mattson 1998).

Riseberga gods, som skulle förses med fiber, utgörs av två byggnader där huvudbyggnaden av trä, uppfördes under 1700-talet. Bostadsbyggnaderna är placerade på sydsluttningen av höjden. Den ursprungliga grundaren av gården anses vara Kung Sverker den yngre (1196–1208). Efter att klostrets ägor konfiskerats av staten under 1500-talet återgick godset till att vara i privat ägo (Åkerhielm 1930).

Figur 2. Utdrag ur fastighetskartan som visar utredningsområdets läge. Riseberga kloster (Edsberg 30:1) är anlagt på höjdens sydvästra sida. Skala 1:10 000.

Syfte och frågeställningar

Syftet med uppdraget var att utreda om arkeologiska lämningar berördes av markarbetet. Lämningar som påträffades skulle undersökas, dokumenteras och tolkas. Detta kan sammanfattas enligt följande:

- *eventuell förekomst av kulturlager, deras karaktär och ålder*
- *eventuell förekomst av anläggningar och bedömning av deras typ, antal och ålder*
- *eventuellt fyndinnehåll, vilket ska inkludera en bedömning av fyndens typ, antal och ålder*
- *bedömning av fornlämningens bevarandegrad på aktuell plats*
- *rumslig avgränsning av fornlämningen inom exploateringsområdet*
- *bedömning av vilka typer av aktiviteter som ligger bakom eventuella kulturlager, anläggningar och fynd som påträffas vid förundersökningen.*

Metod och genomförande

Utredningen utfördes i form av en schaktningsövervakning vilket innebär att en arkeolog närvarande vid markarbetet. Grävmaskinen grävde med en skopa med 0,5 meter bredd, skiktvis ned till anläggningsnivå eller till naturlig mark. Anläggningar som påträffades skulle dokumenteras skriftligt, fotograferas samt mätas in i plan med RTK-GPS. Även schaktet skulle dokumenteras skriftligt och mätas in.

Schaktet grävdes ned till ett djup av 0,4–0,5 meter och var 85 löpmeter.

Resultat

Vid schaktningsövervakningen påträffades inget av antikvariskt intresse. Schaktet grävdes strax norr om två flygelbyggnader, vilka användes som bostäder. Ytan mellan de två bostäderna utgjordes av en plan grusad yta. Den ursprungliga topografin hade påverkats då den naturliga sydslänten delvis hade schaktats ut för att skapa den plana ytan mellan bostäderna. Schaktningen utfördes därmed så att säga "under" den ursprungliga marknivån vilket innebär att enbart steril morän fanns i hela schaktet och den ursprungliga marknivån påträffades inte.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Utredningens syfte var att fastställa och dokumentera eventuella fornlämningars förekomst inom schaktet som skulle grävas. Utredningen resulterade inte i att några lämningar påträffades. Arkeologgruppen anser att utredningen har motsvarat vad som föresattes i undersökningsplanen.

Figur 3. Schaktet (markerat med rött) grävdes mellan två flygelbyggnader. Cirka 50 meter sydväst om schaktet fanns lämningarna efter klosterruinen (Edsberg 30:1). Skala 1:1 000.

Referenser

Tryckta källor

Condradi Mattsson, A. 1998. *Riseberga kloster – Förutsättningar och framväxt, Birger Brosa, donatorn, och Filipssönerna, sondöttrarna*. Örebro läns museum.

Åkerhielm, E. 1930. *Svenska gods och gårdar, II*. Stockholm.

Tekniska och administrativa uppgifter

Landskap	Närke
Län	Örebro
Kommun	Lekeberg
Socken	Edsberg
Fastighet	Riseberga kloster 1:3
Fornlämningsnummer	Edsberg 30:1

Projektleddning	Johnny Rönngren
Personal	Johnny Rönngren

Undersökningstid	2015-11-25
Exploateringsyta	42 m ²
Undersökt yta	42 m ² , 85 löpmeter
Koordinater	X 493883 Y 5657323
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Länsstyrelsens diarienummer

431-5272-2015

Arkeologgruppens projektnummer

2015_79

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd omhändertogs.

Bilaga

Bilaga 1. Schaktlista

SCHAKT 1

Ett schakt om 85x0,5 meter grävdes på ett grusplan mellan två flygelbyggnader. Schaktet grävdes ned till ett djup om 0,4-0,5 meters djup. I schaktet fanns steril morängrus med inslag av stenar 0,1 meter i storlek.

